

Diplomová práce: *Les sujets sensibles dans la littérature d'enfance et de jeunesse*

Autor DP: Bc. Jana Mrázková

Vedoucí: Mgr. Milena Fučíková, Ph.D.

Oponent: Doc. PhDr. Catherine Ébert, Ph.D.

Diplomová práce Jany Mrázkové s názvem *Les sujets sensibles dans la littérature d'enfance et de jeunesse (Citlivá témata v literatuře pro děti a mládež)* zkoumá jednu z hlavních tendencí současné frankofonní literatury pro děti a mládež, totiž pronikání citlivých témat do této oblasti. Práce chce vysledovat, odkdy se tato témata začala v literatuře pro děti a mládež objevovat, která témata vnímáme jako citlivá, jak je autoři zpracovávají a konečně jaké je jejich místo a funkce v dětské literatuře. Úvod práce obecně nastiňuje specifika a funkce literatury pro děti a mládež a následující část skýtá přehledovou formou její historii. Dále Jana Mrázková vymezuje obecně pojem tabu, aby mohla definovat „citlivá témata“ v literatuře pro děti a mládež, z jejichž repertoáru volí témata smrti, nemoci a handicapu, rasismu, rozdílnosti a těžkých rodinných situací, kterými jsou například rozvod, adopce a homoparentalita.

Autorce očividně nechybí zaujetí pro zvolenou problematiku. Už volba obtížných otázek, jež bývají „nepohodlné“ samotným dospělým a jež se mnohdy stávají svízelnějšími, jakmile vstupují do jejich vztahu s dítětem, je chvályhodná, a proto ji také oceňuji. Co se týče vlastních, inherentních rysů DP, chválím jasné členění a logiku strukturace, ovšem s jednou výjimkou: považovala bych za vhodné nechat stranou historický vývoj žánru. Při omezeném rozsahu celku jej nelze pojmout jinak než velmi přehledově, takže se příslušný segment DP omezuje na kompilaci a ubírá místo částem, které s tématem souvisejí těsně a z nichž leckteré by bývaly měly být dovedeny k hlubší a preciznější analýze, jak záhy doložím.

Tím přecházím k slabším stránkám DP. Prvotním a nikoli zanedbatelným pochybením je, že se autorka byť jedinou poznámkou nevymezila metodologicky. I kdyby se odhlédlo od dopadu tohoto opominutí na samotný proces vzniku a vyústění práce, zůstává nepříznivý dojem, že si J. Mrázková není vědoma zásadního faktu, nakolik se volba perspektivy a způsobu zacházení s textem podílí nejen na výsledcích analyticko-interpretacních pochodů, ale už na jejich průběhu. Alespoň zpětně by se autorka k tomuto nedostatku měla vyjádřit.

Další slabina, kterou je možno formulovat obecně, neboť platí povšechně pro hlavní části práce, tkví na dosti místech v poměrně nízkém stupni rozboru. Ponecháme-li

stranou tematicko-motivickou sféru vyplývající z hlavní osy DP, autorka kromě typu vypravěče a fokalizace málo zachází s odbornou terminologií a potažmo s přesnými textovými kategoriemi, jež právě jen oborové názvosloví a pojmosloví umožní uchopit. Závěry analýz sestávají vesměs z tvrzení např. o „ilustracích plných taktu a humoru“ (s. 42), o tom, že „text pojednává o obtížném námětu lehce a upřímně“ (též s. 42 – nehledě na to, že problematičnost výrazů „upřímný“, „upřímně“ nedovoluje v odborném kontextu takto neproblematické, naivní užití; pak s. 49); průběžně „mluvit jemně“, „jednoduché a jasné obrázky/ilustrace“. Obrazová příloha, jež velmi případně DP doprovází, rozhodně nemůže zastoupit zasvěcený rozbor. Uvedené kvalifikace by byly patřičné v žurnalistickém rámci, zde ale bohužel postrádají vypovídací hodnotu. Proto analýzy zůstávají vesměs nedostatečně fundované, a tedy neuspokojivé. Výjimku, kterou ráda zdůrazním, poněvadž z ní lze vyvozovat, že autorka by si snad i s jinými úkazy dovedla poradit lépe, tvoří výklad symbolů (např. s. 47 a sq.). Alespoň jejich vnitřně se větvičí významy dokázala autorka postihnout ve větší hloubce.

Další výtky patří již dílčím prvkům.

Tvrzení, že „La littérature pour les enfants ne dépend pas du reste des œuvres littéraires.“ (s. 23) mi připadá diskutabilní. Dále tvrzení, že smrt byla pojímána jako „zbytečná součást života“ (s. 39), je, jak předpokládám, lapsus. Autorka několikrát pojednává o dialogu (např. s. 44, 76-77) jako o velmi účinném nástroji, jak dětskému čtenáři citlivá témata zprostředkovat, a zběžně jmenuje jeho možnosti. Ani tady však není důsledná, protože nevysvětlí, v čem přesně zvláštnost této formy výměny a získávání vědění spočívá. Když se přitom sestoupí k řeckým kořenům dialogu, lze zasvěceně uchopit a pochopit jeho vztah k pravdě, a tedy místo, jež zaujímá v jisté duchovní a filosofické linii naší kulturní tradice coby jedna z forem péče o duši, moderněji řečeno konstituce subjektu a identity, tj. významných ontogenetických procesů. I tento bod by měla J. Mrázková rozvinout při obhajobě.

Poslední má otázka míří k příjmení jedné z rodin v posledním analyzovaném textu: jaké důležité konotace příjmení Belle de Fontenay (s. 60, dále 63-66) obsahuje? Jak mohou – pro dětského čtenáře na nevědomé úrovni – usnadnit jakýsi náběh k rozumění či první ponětí o souvislosti rasistických postojů a společensko-historických, třídních skutečností?

V diskusi při obhajobě lze všechny tyto body osvětlit, rozvést či uvést na pravou míru. Stran jazykové a typografické dimenze dlužno bohužel konstatovat časté chyby pravopisné a gramatické, občasné neobratnosti stylistické či pouhávající logiku,

občasné nedůslednosti v bibliografických údajích a ne zcela sjednocené místo horního indexu ve vztahu k interpunkčnímu znaménku. Jako cvičení v pečlivosti bych uvítala, kdyby si autorka připravila korektury svého textu: příklady některých nejčastějších typů chyb (jichž je v každé kategorii mnohem víc) vypisuji infra jako vodítko pro alespoň dodatečnou nápravu.

Vzdor uvedeným nedostatkům text bakalářky Jany Mrázkové dostal požadavkům kladeným na závěrečnou práci v magisterském studiu, a proto jej doporučuji k obhajobě.

Catherine Ébert-Zeminová

Praha 23. 5. 2020

Dodatek ke korektuře – příklady chyb

s. 4 La mémoire de maîtrise (dál už správně); nevhodné užití slova tâche u neživých entit (též s.80); homoparenté v klíčových slovech, dále s. 38, 67, 71...

s. 7 logicky nenáležitá différence ve výčtu: la mort, la maladie, le handicap, le racisme, la différence ou l'homosexualité; nous allons... en se concentrant

s. 9 déterminée aux enfants; de plusieurs spécificités; chapitres suivantes; leurs moindre connaissances; co znamená le terme de l'aspect d'enfant ?

s. 10 de besoins différents; l'ossification des os du poignet et de la main qui doit être terminée avant d'entrer à l'école; l'enfant devient capable de supporter (nechtěný komický efekt) les histoires plus longues

s. 11 un enfant – místo určitého členu; Les enfants de l'âge préscolaire [...] supposent que les autres voient tout de son point de vue; il désire de prendre

s. 12 Après avoir atteindre; des événements concrètes; Sa perception sensorielle toujours évolue; Sa parole et sa mémoire développent

Neelegantní vazby il y a s abstraktem (il y a l'intérêt, il y a la croissance) místo např. L'enfant développe davantage l'intérêt nebo Ce stade conduit à la croissance...

s. 23 nous nous immergeons; en générale

s. 24 la raison pourquoi, aux lecteurs místo aux auditeurs (řeč je o orálním stadiu literatury); pleines des grandes peurs; literatura se šířila i před tím – jen je nutno specifikovat rozdíl; le rime; qui font satisfaire místo dostáčujícího satisfont; chybná formulace C'était avec l'invention de l'imprimerie que la littérature en générale a commencé à se diffuser.

- s. 25 nouveaux public
- s. 26 1920 místo 1720, qualifié comme, qu'elle a réuni (contes)
- s. 27 Une autre condition (qui est pour lui la troisième) – nejspíš chybně v kurzivě a chybí konec uvozovek,
- s. 32 Ils parlent de ce que nous y pouvons actuellement assister; qu'on essaie éviter
- s. 33 Étant dit místo cela dit; pleine des interdictions; ils résultent (interdictions); Ils sont définis et surveillés
- s. 34 Pour l'une des premières interdictions, on peut considérer
- s. 35, 39 ça
- s. 36 Les tabous et les interdictions nous aident à se comporter; Un tabou moderne et nouvel
- s. 39 la faire face; Pourquoi la mort est un tabou ?; les enfants s'occupent souvent dans ses réflexions
- s. 60 Il s'agit d'histoire
- s. 63 la famille Patates Douces x la famille Patate Douce
- s. 77 de même âge comme les enfants; Nos livres examinés místo Les livres examinés par nous (podobně s. 78 parmi nos livres étudiés)
- s. 79 nous devrions d'en parler
- s. 80 les débarrasser (příliš expresivní sloveso) de leur insécurité
- s. 81 Ils leur aident, livres enfantines
- s. např. 24, 25, 33 horní indexy chybně v kurzivě